

## Forskrift om strålevern og bruk av stråling

Regjeringen fastsatte i statsråd 21. november forskrift om strålevern og bruk av stråling. Forskriften vil med noen unntak tre i kraft 1. januar 2004. Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig strålebruk, forebygge skadelige virkninger av stråling på menneskers helse og bidra til vern av miljøet.

Ny forskrift om strålevern og bruk av stråling erstatter eksisterende forskriftsverk på området. Forskriften hjemles i lov av 12. mai 2000 nr.36 om strålevern og bruk av stråling. Forskriften skal regulere all bruk av ioniserende og ikke-ioniserende strålekilder, som for eksempel røntgenapparater, radioaktive kilder, radioaktivt avfall, lasere, solarier, og stiller også krav til utslipp av radioaktive stoffer m.m. Forskriften kommer til anvendelse på enhver tilvirkning, import, eksport, overdragelse, besittelse, installasjon, bruk, håndtering og avfallsdisponering av strålekilder.

Når det gjelder krav til kompetanse må virksomhetene som hovedregel ha en strålevernsansvarlig som både må kunne bruke måleutstyr, vurdere måleresultater og gi veiledning om sikker bruk og beskyttelse. I virksomheter som benytter stråling til medisinsk diagnostikk og behandling stilles det kompetansekrav til helsemessig personell (lege med spesialistkompetanse osv.). I tillegg innføres det krav om realfaglig kompetanse på masternivå.

Forskriften reflekterer i stor grad dagens internasjonale status innen strålevern, og har tatt opp i seg anbefalinger, normer og regelverk fra en rekke internasjonale organisasjoner som for eksempel EU-direktiver og anbefalinger fra det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) og den internasjonale strålevernkommisjonen (ICRP). Forskriften er inndelt i 10 kapitler.

### Godkjenning og melding

Forskriften legger til rette for en endret forvaltningspraksis med innføring av krav om *godkjenning* av virksomheter som har til hensikt å anskaffe, bruke eller håndtere sterke ioniserende strålekilder. For svakere strålekilder, for eksempel ordinær tannlegerøntgen, settes det imidlertid nå kun krav om at Statens strålevern skal ha *melding*. For solstudioer innføres det nå meldingsplikt, tidligere var dette ikke påkrevet. Forskriften setter også skjerpede krav til styrket fysisk sikring av strålekilder mot tyveri, brann og sabotasje.

### Bruk av ioniserende stråling

Forskriftens kapittel III angir en rekke tekniske krav til ioniserende strålekilder som røntgenapparater og strålekilder med radioaktive stoffer. Her angis også tekniske og bygningsmessige sikkerhetskrav ved bruk, skjermingskrav og krav til utforming av laboratorier, samt krav til lagring og merking.

Kapittel IV omhandler yrkesmessig eksponering for ioniserende stråling. Her fastsettes dosegrenser for arbeidstakere i tråd med internasjonale anbefalinger, samt krav til merking og klassifisering av arbeidsplassen. Krav om lavere dosegrenser for gravide kvinner og til lærlinger mellom 16 og 18 år angis også, sammen med krav om måling og registrering av stråledoser til de ansatte.

Forskrift 14.juni 1985 om arbeid med ioniserende stråling, med hjemmel i arbeidsmiljøloven, vil endres med samme ikrafttredelsestidspunkt som strålevernforskriften.

### Utslipp til miljøet

Forskriftens kapittel V gir særskilte bestemmelser om utslipp til miljøet og om avfallsbehandling av stoffer som avgir ioniserende stråling.

Virksomheter som forårsaker utslipp av radioaktive stoffer, skal inneha godkjenning fra Statens strålevern. Dette innebærer at brukere av radioaktive stoffer, slik som for eksempel sykehus, i motsetning til tidligere vil måtte søke Strålevernet om en utslippstillatelse. Videre skal det benyttes beste tilgjengelige teknologi, slik at utslipp til miljø unngås eller holdes på laveste mulig nivå.

Gjennom den nye forskriftens kapittel V gis det også mulighet for at Strålevernet i større grad enn tidligere kan pålegge virksomheter som forårsaker eller kan forårsake radioaktiv forurensning eller stråling i miljøet, å gjennomføre undersøkelser og tiltak.

I forskriften stilles det også krav til behandling, lagring og endelig forvaring av radioaktivt avfall. Radioaktivt avfall skal tas hånd om slik at det fører til minst mulig skade og ulempe. Import og eksport av avfall vil kreve godkjenning fra Strålevernet.

### Ikke-ioniserende stråling

Forskriftens kapittel VI gir bestemmelser for ikke-ioniserende stråling. Her fastslås for første gang i norsk lovgivning at de internasjonalt anbefalte grenser for beskyttelse mot elektriske og magnetiske felter, radiobølger og mikrobølger m.v. normalt skal følges. I tillegg gis tekniske krav til lasere og solarier, og krav til virksomheter som utbyr solarier til kosmetiske formål til salg, utleie eller bruk. Virksomheter plikter å opplyse om mulig helseisiko ved bruk av kosmetisk solarium, og fraråde bruk av solarium for personer under 18 år. Det legges til rette for et

mer effektivt tilsyn ved at kommunene får delegert tilsynsmyndighet på området.

### Medisinsk bruk

Kapittel VII retter seg mot medisinsk bruk av stråling, og ivaretar strålevern for pasient i forbindelse med diagnostisk røntgen, strålebehandling, lysbehandling av gulsott hos nyfødte, medisinsk bruk av laser m.m. Her forskriftsfestes for første gang de internasjonalt anerkjente prinsipper om at strålebruken skal være berettiget med hensyn på den enkelte pasients individuelle forutsetninger, og at virksomheten kontinuerlig skal se til at medisinsk strålebruk er optimalisert.

Det settes konkrete krav om at alt berørt personale skal ha spesifikk opplæring for ny apparatur og nye metoder tas i bruk. Det stilles krav om etablering av standardiserte protokoller i forbindelse med diagnostikk og terapi, og til rapportering og oppfølging av avvik.

Forskriftens kapittel VII gir en rekke tekniske krav til apparatur, og inneholder betydelig skjerpede krav med hensyn på måling og registrering av stråledose til pasient i forbindelse med undersøkelse og behandling, og til periodisk kontroll med apparatur og utstyr slik at strålesikkerheten for pasient ivaretas.

### Mer informasjon

Strålevernet vil utarbeide veiledere som skal utdype et utvalg av forskriftens paragrafer og deler av paragrafer. Veilederne vil inneholde generell informasjon og forslag til detaljerte løsninger der forskriften stiller generelle funksjonskrav.

Enkelte av forskriftens paragrafer trer ikke i kraft før 1.januar 2006. I tillegg er det innført visse overgangsordninger.

#### Forskriften på internett:

<http://www.stralevernet.no>